

ОСВІТА В УМОВАХ ВІЙНИ: ЦІНІСНО-СМИСЛОВІ ОРІЄНТИРИ ПЕРЕМОГИ УКРАЇНИ

31 жовтня 2023 р. з ініціативи Чернігівського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти імені К.Д. Ушинського спільно з Управлінням освіти і науки Чернігівської обласної державної адміністрації відбулася всеукраїнська науково-практична конференція «Освіта в умовах війни: ціннісно-смыслові орієнтири Перемоги України». Актуальність цього заходу стає особливо очевидною в умовах російської широкомасштабної збройної агресії проти України, оскільки для всіх нас дуже важливо мати спільні орієнтири в питаннях захисту територіальної цілісності, національної та громадянської ідентичності, мови, культури, мати сили не втратити сенс життя та жагу до навчання і виховання наступних поколінь.

«Національна безпека України потребує більшого, ніж великої армії. Нам потрібна стратегічна освіта... Нам треба ставити тривожні запитання і навчитися виявляти обдарованих учнів на підставі їхніх інтелектуальних, творчих та моральних здібностей. Учитель має не лише увійти в потаємні глибини особистості вихованця, а й відкрити її особистості, щоб освітньо-виховний процес поєднував свободу і любов, що трансформує творчість у співтворчість. Тому ми будемо говорити про те, як переграти ворога на полі... нарративів. Як посилити наші освітянські позиції і ціннісні переваги», – із таким вступним словом на 615-й день глобальної, екзистенціальної війни звернувся до учасників модератор конференції Віктор Довбня, проректор з науково-педагогічної роботи ЧОІППО імені К.Д. Ушинського, доктор філософських наук, доцент. Хвилиною мовчання присутні вшанували пам'ять усіх українців – військових і цивільних, дорослих і дітей, які загинули внаслідок збройної агресії російської федерації проти України.

Вітальне слово учасникам конференції та підтримку ініціативи інституту від обласної влади висловив Юрій Музика, начальник Управління освіти і науки Чернігівської обласної державної адміністрації, кандидат історичних наук, який окреслив пріоритетні завдання освітян на 2023/2024 навчальний рік, і наголосив, що заради забезпечення національних інтересів і Перемоги ми повинні об'єднати нашу енергію, прагнення та творчі можливості, маємо взяти на озброєння перевірені практикою педагогічні технології відповідальної роботи й виробляти нові підходи, як того вимагають умови воєнного часу.

Ініціативу інституту підтримав також Назіп Хамітов, член-кореспондент НАН України, доктр філософських наук, професор, провідний науковий співробітник Інституту філософії імені Г.С. Сковороди НАН України, Президент Міжнародної асоціації філософського мистецтва. У виступі «Перемога в екзистенціальній війні: світоглядні виклики і відповіді освіти» він наголосив, що «коли людина, країна, цивілізаційна спільнота вступають в екзистенціальну війну, економічні зиски відходять на другий план, оскільки ми боремося не просто за фізичне виживання, а за збереження і розвиток своєї гідності, здатності бути вільними особистостями. Але в цій війні перемога повинна бути розумною, урівноваженою і такою, яка приведе до подальшого розвитку у повоєнний час».

У роботі конференції взяв участь Сергій Бутко, співробітник Північно-східного міжрегіонального відділу Управління забезпечення реалізації політики національної пам'яті в регіонах Українського інституту національної пам'яті, який підкреслив, що одним із інструментів цієї війни є викривлена та спотворена історія, яку російська пропаганда використовує для загострення внутрішніх протиріч, а також з метою руйнації історичної пам'яті, самоідентифікації, самосвідомості українського суспільства.

До уваги учасників заходу було представлено актуальні доповіді Світлани Крилової, доктрора філософських наук, професора кафедри теоретичної і практичної філософії Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Віце-президента Міжнародної асоціації філософського мистецтва: «Академічна харизма особистості в умовах війни та миру»; Володимира Дятлова, професора кафедри всесвітньої історії та міжнародних відносин Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка», док-

тора історичних наук, професора: «Європейська ідея “вічного миру”»: історія і сучасні реалії»; Олени Яковчук, директора Чернігівської загальноосвітньої школи I–III ступенів № 3 Чернігівської міської ради Чернігівської області: «Задля майбутнього попри війну: проекти, що змінюють освіту»; Олександра Пшеничного, директора Новгород-Сіверського державного ліцею імені К.Д. Ушинського: «Виклики та перспективи сучасного етапу освітнього процесу Новгород-Сіверського державного ліцею імені К.Д. Ушинського»; Алли Єрмоленко, директора Сновського ліцею № 1 Сновської міської ради Корюківського району Чернігівської області, кандидата педагогічних наук, Заслуженого учителя України: «Організація освітнього процесу в умовах воєнного стану: виклики та перспективи»; Євгена Казаніна, в.о. начальника Чернігівського ліцею з посиленою військово-фізичною підготовкою, підполковника: «Військово-професійна орієнтація молоді як чинник національно-патріотичного виховання в умовах воєнного стану».

Емоційним було включення в роботу конференції працівників освіти, які сьогодні відстоюють незалежність і територіальну цілісність Української держави в лавах Збройних сил України: Олександра Бибика, заступника директора з навчально-виховної роботи Чернігівського ліцею № 15; Ігоря Білецького, учителя предмета «Захист України», трудового навчання, технологій та креслення Комунального закладу «Навчально-виховний комплекс “Загальноосвітня школа I–III ступенів – інформаційно-технологічний ліцей № 16”»; Сергія Олексієнка, доцента кафедри природничо-математичних дисциплін та інформаційно-комунікаційних технологій в освіті ЧОІППО імені К.Д. Ушинського, кандидата технічних наук, доцента. Вони наголосили на тому, що навчальний процес повинен продовжуватися понад усі труднощі.

Відкритий діалог освітян і науковців відбувся також і під час проведення 5-х секційних онлайн-засідань напередодні конференції. Саме така форма спілкування дозволила більш глибоко та предметно розглянути важливі питання в межах конференції.

12 і 19 жовтня 2023 р. відділ виховної роботи та позашкільної освіти ЧОІППО імені К.Д. Ушинського розпочав роботу 1-ї секції «Педагогічні умови формування ціннісних орієнтирів здобувачів освіти: виховний аспект». Під час дводенного обласного педагогічного практикуму досвідом роботи щодо створення педагогічних умов формування ціннісних орієнтирів здобувачів освіти поділились досвідчені заступники директорів з виховної / навчально-виховної роботи закладів загальної середньої освіти Чернігівської області. На «інформаційній трибуні», модератором якої була Олена Злобіна, завідувач відділу виховної роботи та позашкільної освіти ЧОІППО імені К.Д. Ушинського, спікери розглянули сучасні виклики та стратегічні дії, які стосуються організації та проведення конкурсів, акцій, проєктів з національно-патріотичного виховання.

«Педагогічна освіта у викликах минулого і сучасності», саме такою була назва 2-ї секції (17.10.2023 р.). До онлайн-засідання долучилися викладачі кафедри педагогіки, корекційної освіти та менеджменту ЧОІППО імені К.Д. Ушинського, які запропонували власні наукові напрацювання, а також Дарина Тетерина-Блохін, професор Українського Вільного Університету в Мюнхені, академік Української Вільної Академії наук (УВАН) у США, доктор педагогічних наук, з доповіддю «Георг Кершенштайнер і Україна: ідеї єдиної національної та трудової школи».

На 3-й секції «Кризові умови сучасності: психологічні виклики та актуальні проблеми психологічної допомоги в умовах воєнного часу», що відбулася 20 жовтня 2023 р., за модераторства Олени Антоненко, директора Навчально-методичного центру психологічної служби у системі освіти Чернігівської області ЧОІППО імені К.Д. Ушинського, обговорили актуальні питання діяльності психологічної служби системи освіти Чернігівщини в умовах воєнного часу. У роботі секції взяв участь Анатолій Заліський, ректор ЧОІППО імені К.Д. Ушинського, кандидат філософських наук, доцент, заслужений працівник освіти України, який визначив можливі шляхи модернізації освітнього процесу в закладах освіти області в умовах воєнного стану.

Під час роботи 4-ї секції «Формування ціннісно-світоглядних орієнтирів здобувачів освіти у процесі вивчення природничо-математичних дисциплін» (24.10.2023 р.) було організовано знайомство з практичним досвідом роботи вчителів математики, фізики, інформатики з впровадження STEM-проєктів в освітній процес закладів загальної середньої освіти.

25 жовтня 2023 р. відбулося 5-те обласне секційне онлайн-засідання з теми «Формування ціннісно-сміслових орієнтирів Перемоги в процесі викладання предметів мовно-літературної, громадянської та історичної освітніх галузей». Спікерами цієї дискусії були висвітлені такі питання: популяризація української мови в сучасному комунікативному просторі як важливий інструмент формування висококультурної особистості; формування ціннісних орієнтирів особистості в процесі вивчення зарубіжної літератури шляхом використання українознавчого контенту навчальних програм для учнів 5–11 класів закладів за-

гальної середньої освіти; роль літературних екскурсій у формуванні ціннісно-сміслових орієнтирів перемоги; до питання критичного аналізу теорії «єдності українців і росіян»: історичний та аксіологічний аспекти; національна та громадянська ідентичність особистості: актуальність формування та виявлення в умовах війни та післявоєнного розвитку України; вплив правового регулювання освіти на систему цінностей громадян України в умовах війни; російсько-українська війна 2022–2023 рр. в сучасному вуличному мистецтві світу.

Пленарне засідання, а також всі секційні онлайн-засідання (заслухано 76 доповідей) пройшли у форматі жвавого обговорення нагальних проблем освіти й науки в Україні, відкритого висловлення своєї позиції, обміну досвідом і висловлення пропозицій щодо реагування на виклики, конструктивного вирішення проблем і налагодження співпраці в умовах війни та післявоєнного розвитку. До участі в роботі конференції були запрошені керівники органів управління освітою органів місцевого самоврядування, керівники центрів професійного розвитку педагогічних працівників, педагогічні та науково-педагогічні працівники закладів вищої та післядипломної освіти, дошкільної, загальної середньої, позашкільної освіти Чернігівської області, представники громадських організацій та багато інших. Загалом до участі в заході долучилося близько 3000 учасників.

Віктор Довбня додав, що «Перемогу, враховуючи її природу, не можливо формувати. Воїни ЗСУ забезпечують її на полі бою, а ми – освітяни – своїми діями і вчинками сприяємо загальноукраїнській Перемозі, і неодноразовий збір коштів – це один із наших конкретних вчинків». Педагогічні та науково-педагогічні працівники ЧОІППО імені К.Д. Ушинського переказали на рахунок Благодійного фонду «Добродія» кошти в сумі 25 тисяч 950 гривень на пересувний стоматологічний кабінет для 1-шої окремої танкової Сіверської бригади.

Аліна Клепак

